

INSTALLATIE

VAN EEN NIEUWE

DEKEN OF PASTOOR

in het Bisdom Roermond

INLEIDING

In 2002 heeft het Bisdom Roermond in de serie Liturgische Documentatie een boekje aangereikt voor de ‘Installatie van een nieuwe deken of pastoor’. In verschillende gremia van het bisdom is gevraagd om een herziening van dit boekje. Met name de omvang en de duur van de plechtigheden waren aanleiding daartoe. In deze nieuwe uitgave is derhalve een versobering ofwel een vereenvoudiging voorzien, terwijl de gevraagde verplichte onderdelen als zodanig gehandhaafd blijven.

Instructies over de installatie van een nieuwe pastoor vindt men in het “Caeremoniale Episcoporum” (1984) en wel in de nrs. 1185-1198. Aanvullende voorschriften zijn uitgevaardigd in 1989, welke staan opgenomen in de Acta Apostolicae Sedis, vol. 81 (1989, I en II), pag. 104 en 1169. De Nederlandse vertaling van deze ‘Geloofsbelijdenis en eed van trouw bij de aanvaarding van een ambt uit te oefenen in naam van de Kerk’ verscheen in Kerkelijke Documentatie (2003).

In dit boekje worden, op basis van dit Caeremoniale en de daarbij behorende voorschriften, richtlijnen gegeven voor de installatie van een nieuwe pastoor. In ons bisdom verricht de deken gewoonlijk de installatie van een pastoor. Hij doet dit als gedelegeerde van de bisschop. De installatie van een nieuwe deken gebeurt in ons bisdom doorgaans door de vicaris-generaal. Waar het de installatie van een pastoor-deken betreft, leest men derhalve in plaats van deken: vicaris en in plaats van pastoor: pastoor-deken.

In vergelijking met de teksten uit 2002 zit de verandering hierin dat de eed van trouw vooraf gaat aan de plechtigheid en wel in een meer private context. Er wordt aangestuurd op verkorting van de plechtigheid, enerzijds door verdubbelingen te vermijden, en anderzijds door bepaalde elementen samen te voegen. Zo heeft de overdracht van de tekenen van het ambt als pastoor een plek gekregen in combinatie met de voorbede. Het afleggen van de wijdingsbeloften door de te installeren pastoor is in de installatieplechtigheid vervallen: bij zijn priesterwijding en tijdens de Chrismamis legt de priester deze beloften af tegenover de bisschop, die ook de wijdingsliturgie verricht. Daar de installatie hier gebeurt door de deken dan wel door de vicaris-generaal is het opnieuw afleggen van de wijdingsbeloften hier vervallen. Weliswaar geven de teksten van de wijdingsbeloften de taken van de nieuwe pastoor goed weer, maar inhoudelijk zouden die ook als een verdubbeling opgevat kunnen worden met de voorafgaande eed van trouw en de ambtseed na het voorlezen van de benoemingsbrief.

Tijdstip

De installatie gebeurt tijdens een Eucharistieviering op een zodanig tijdstip, dat zoveel mogelijk parochianen erbij aanwezig kunnen zijn. In de praktijk zal dit betekenen, dat de Eucharistievieringen van de zondagmorgen of zaterdagavond hiervoor het meest geschikt zijn.

Misformulier

Men neme het Misformulier en de lezingen van de dag. Om gegronde redenen kan men daarvan afwijken, echter met inachtneming van de geldende rubrieken¹.

Hoofdcelebrant

Bij de installatie van een pastoor is en blijft de deken hoofdcelebrant. De nieuwe pastoor en andere priesters concelebreren. Bij de installatie van een pastoor-deken is de installerende vicaris hoofdcelebrant en de nieuwe deken concelebrant.

Getuigen

Het Caeremoniale spreekt niet over “getuigen”, maar geeft wel uitdrukkelijk aan dat plaatselijke gebruiken gehandhaafd kunnen worden. Het is een goed gebruik in ons bisdom dat pastoors van buurt-parochies getuigen en tevens concelebranten zijn. Zeker in clusterverband verdient het aanbeveling dat de samenwerkende priesters aan de ene viering deelnemen. De vraag is echter of dit altijd mogelijk is. Wanneer de plechtigheid immers, zoals gebruikelijk, op zondagmorgen of zaterdagavond plaatsvindt, zullen de buurt-pastoors mede vanwege het beperkter aantal beschikbare priesters de Eucharistievieringen in hun eigen parochies moeten celebreren. Men zou echter zeker voor deze gelegenheid de mogelijkheden kunnen bezien om andere vieringen te laten vervallen om gelovigen aan te sporen zoveel mogelijk deel te nemen aan deze installatieplechtigheden.

Feestelijk parochiegebeuren

De installatie van een nieuwe pastoor is een feestelijk gebeuren waar liefst zoveel mogelijk parochianen en werkgroepen bij betrokken worden. Ook is het omwille van het gemeenschapskarakter van de parochie belangrijk goed na te gaan of het opportuun en gewenst is de oud-pastoor, zeker als blijkt dat hij nauw verbonden is geweest met deze parochiegemeenschap(pen), voor de plechtigheden uit te nodigen.

Kerkhof en zegening van de graven

Het Caeremoniale noemt als lovenswaardige mogelijkheid, als dat gewenst en gepast is, dat de nieuwe pastoor het kerkhof bezoekt, er een gebed voor de gestorvenen uitspreekt en de graven zegent.

Het luiden van de klokken

Eveneens vermeldt het Caeremoniale de mogelijkheid dat de pastoor de klokken luidt. Net als het bezoek aan en het zegenen van de graven op het kerkhof dient men hier te onderzoeken of, hoe en waar voor of na de plechtigheden dit zinvol ingevuld zou kunnen worden.

¹ Zie: Algemeen Statuut van het Romeins Missaal nrs. 352-363, in: Liturgische Documentatie. Bijlage bij het directorium voor de Nederlandse Kerkprovincie, nr. 3 (2004). Mochten de aangegeven gebeden en lezingen van de betreffende zondag minder geschikt zijn voor de gelegenheid, kan men op grond van de suggestie in het Caeremoniale Episcoporum (nr. 1187) kiezen voor de votiefmis ter ere van de titelheilige van de kerk of de votiefmis ter ere van de heilige Geest (Altaarmissaal blz. 1274)

Geloofsbelijdenis en de eed van trouw

Het is niet voorgeschreven dat de geloofsbelijdenis en de eed van trouw worden afgelegd *tijdens* de installatieplechtigheid. Het kan ook er aan voorafgaand, in meer private vorm, geschieden, doch wel ten overstaan van de bisschoppelijk gedelegeerde. Men gebruikt de tekstversie zoals die hieronder is opgenomen²:

Geloofsbelijdenis

Ik, NN., geloof met vast geloof en belijd alle leerstellingen die afzonderlijk en tezamen vervat zijn in de geloofsbelijdenis, namelijk,

Ik geloof in één God
de almachtige Vader
Schepper van hemel en aarde,
van al wat zichtbaar en onzichtbaar is.
En in één Heer, Jezus Christus,
eniggeboren Zoon van God,
vóór alle tijden geboren uit de Vader.
God uit God, licht uit licht,
ware God uit de ware God.
Geboren, niet geschapen,
één in wezen met de Vader,
en door wie alles geschapen is.

Hij is voor ons, mensen, en omwille van ons heil uit de hemel neergedaald.

Hij heeft het vlees aangenomen
door de heilige Geest uit de Maagd Maria
en is mens geworden.

Hij werd voor ons gekruisigd,
Hij heeft geleden onder Pontius Pilatus
en is begraven.

Hij is verrezen op de derde dag,
volgens de Schriften.

Hij is opgevaren ten hemel:
zit aan de rechterhand van de Vader.

Hij zal wederkomen in heerlijkheid
om te oordelen levenden en doden
en aan zijn rijk komt geen einde.

Ik geloof in de heilige Geest
die Heer is en het leven geeft
die voortkomt uit de Vader en de Zoon;
die met de Vader en de Zoon
tezamen wordt aanbeden en verheerlijkt;
die gesproken heeft door de profeten.

² Overgenomen uit Kerkelijke Documentatie 2003.

Ik geloof in de ene, heilige, katholieke en apostolische Kerk.

Ik belijd één doopsel tot vergeving van de zonden.

Ik verwacht de opstanding van de doden
en het leven van het komend rijk. Amen.

Eveneens geloof ik met vast geloof alles wat vervat is in het geschreven of overgeleverd woord van God, en wat door de Kerk hetzij door een plechtig oordeel hetzij door het gewoon en universeel leergezag als van Godswege geopenbaard te geloven voorgehouden wordt.

Vast aanvaard ik ook en houd mij aan alle uitspraken en elke uitspraak afzonderlijk die met betrekking tot de leer over geloof en zeden door haar definitief worden gedaan.

Bovendien aanvaard ik met religieuze volgzaamheid van wil en verstand de leerstellingen die hetzij de Paus hetzij het Bisschoppencollege naar voren brengen wanneer zij hun authentiek leergezag uitoefenen, ook al hebben zij niet de bedoeling deze bij definitieve act af te kondigen.

Eed van trouw bij de aanvaarding van een ambt uit te oefenen in naam van de Kerk

(formule te gebruiken door de christengelovigen over wie gesproken wordt in can. 833, nn. 5-8).

Ik, NN., beloof bij de aanvaarding van dit ambt van pastoor (-deken) dat ik de communio met de katholieke Kerk altijd zal bewaren zowel in mijn woorden als mijn handelen.

Met grote zorgvuldigheid en trouw zal ik de taken vervullen waartoe ik gehouden ben jegens de Kerk, zowel de gehele als de particuliere Kerk, waarin ik geroepen ben mijn dienstwerk volgens de voorschriften van het recht uit te oefenen.

Bij de vervulling van mijn functie die mij in naam van de Kerk is toevertrouwd, zal ik het geloofsgoed integraal bewaren, getrouw overdragen en uitleggen; ik zal welke leerstellingen ook vermijden die hiermee in strijd zijn.

De gemeenschappelijke discipline van de gehele Kerk zal ik volgen en bevorderen en de onderhouding van alle kerkelijke wetten handhaven, vooral die welke vervat zijn in het Wetboek van Canoniek Recht.

Met christelijke gehoorzaamheid zal ik mij richten naar wat de gewijde herders als authentieke leraren en meesters van het geloof verklaren of als bestuurders van de Kerk bepalen, en ik zal de diocesane Bisschoppen trouw behulpzaam zijn, opdat de apostolische activiteit, uit te oefenen in naam en in opdracht van de Kerk, in de gemeenschap van de Kerk verricht wordt.

Zo helpe mij God en Gods heilige Evangeliën waarop ik mijn handen leg.

ONTVANGST VAN DE DEKEN EN DE NIEUWE PASTOOR

Het is goed hierbij rekening te houden met de plaatselijke gebruiken, waarbij men in overleg een goede inschatting maakt van wat zinvol en wenselijk is. De ontvangst kan gebeuren aan de grens van de parochie of aan de kerkdeur, met of zonder processie. Het Caeremoniale geeft de keuze de introductie van de nieuwe pastoor door de gedelegeerde van de bisschop hetzij aldaar te laten plaatsvinden (bij de ontvangst aan de parochiegrens of aan de kerkdeur), hetzij in de kerk tijdens de openingsritus. Men zorgt er echter voor dat de openingsritus daarbij niet te overladen wordt. Kiest men voor de introductie buiten het kerkgebouw, dan zorgt men er wel voor dat de samengekomen gelovigen deze introductie kunnen bijwonen dan wel kunnen volgen; men kan de gelovigen uitnodigen aan de parochiegrens of aan de kerkdeur, of middels de geluidsinstallatie faciliteren dat men de introductie goed kan volgen. De nieuwe pastoor wordt met een kort woord voorgesteld.

De deken overhandigt hem de sleutel van de kerk en ook eventueel het herdersschopje. Bij deze overhandiging van kerksleutel en herdersschopje aan de nieuwe pastoor kunnen de volgende teksten worden uitgesproken³:

Deken: Ontvang de sleutel van het huis van God. Open deze deur voor de mensen die hier samenkomen om God te eren en zijn genade en barmhartigheid af te smeken en die hier deelnemen aan de liturgie en de sacramenten van de kerk.

Pastoor: Amen.

De pastoor opent vervolgens daadwerkelijk of symbolisch de kerkdeur. Vervolgens overhandigt de deken hem (eventueel) het herdersschopje:

Deken: Ontvang dit herdersschopje als teken van de herderlijke taak die u in de persoon van Christus als de goede Herder in deze parochiegemeenschap zult gaan vervullen.

Pastoor: Amen.

Daarna trekt de processie verder de kerk binnen.

Bij de ontvangst en intocht in de kerk kunnen alle priesters en dienaren al hun gewaden dragen. De hoofdcelebrant draagt tijdens de processie eventueel een koormantel. Om een dubbele intocht te vermijden ligt het voor de hand dat men inderdaad de gewaden voor de eucharistieviering al draagt. Maar als dat om goede redenen nodig is kunnen zij ook na de intocht in de kerk naar de sacristie gaan en zich daar bekleden met hun gewaden. In dat laatste geval is het aan te bevelen dat men na binnenkomst geknield voor het priesterkoor een kort moment van stil gebed houdt.

³ Het is gebruikelijk in ons bisdom dat kerksleutel en herdersschopje op deze plaats aangereikt worden. Maar dit zou ook zinvol kunnen gebeuren na de installatieplechtigheid voor de schuldbelijdenis.

EUCHARISTIEVIERING & INSTALLATIE

OPENINGSRITUS

KRUISTEKEN & BEGROETING

Deken: In de naam van de Vader en de Zoon
en de heilige Geest.

Allen: **Amen.**

Deken: De genade van de Heer Jezus Christus,
de liefde van God
en de gemeenschap van de heilige Geest
zij met u allen.

Allen: **En met uw geest.**

**EVENTUEEL KAN EEN KERKMEESTER OF IEMAND ANDERS EEN KORT WELKOMSTWOORD SPREKEN.
DIT WORDT GEVOLGD DOOR EEN OPENINGSWOORD DOOR DE DEKEN.
MEN VERMIJDT HERHALINGEN EN VERDUBBELINGEN.**

Mocht dat eerder niet gebeurd zijn, stelt de deken met een kort woord de nieuwe pastoor voor aan de verzamelde parochiegemeenschap. Hij kan dit ook integreren in zijn homilie.

VOORLEZEN VAN DE BENOEMINGSBRIEF *door een kerkmeester of parochiaan.*

AFLEGGING VAN DE AMBTSEED

Hierna richt de deken zich tot de nieuwe pastoor en houdt hem het Evangelieboek voor of gaat met hem naar het altaar of de ambo waar het Evangelieboek zich bevindt.

Deken: Thans verzoek ik de nieuwe pastoor onder ede te beloven, dat hij zijn plichten als pastoor zo goed mogelijk zal vervullen.

De nieuwe pastoor legt nu de ambtseed af met zijn rechterhand op het Evangelieboek:

Ik, N.,

beloof onder ede, dat ik overeenkomstig de kerkelijke voorschriften en in onderwerping aan de paus van Rome en aan de bisschop van Roermond de plichten van mijn herderlijk ambt getrouw en stipt zal vervullen; dat ik naar best vermogen zal zorg dragen voor het zielenheil van mijn parochianen; dat ik bij de viering van de Eredienst en bij de bediening van de heilige Sacramenten de daarvoor gegeven voorschriften nauwgezet zal nakomen; en dat ik het kerkgebouw naar best vermogen zal onderhouden en het overige bezit van de parochie getrouw zal beheren. Zo waarlijk helpe mij God en deze heilige Evangeliën Gods.

Dan zegt de deken:

Overeenkomstig de benoemingsbrief van de bisschop en in zijn naam bevestig ik u als pastoor en draag u de herderlijke bediening op van de parochie(s) van N. te N..

Moge de heilige Geest u bijstaan, u meer en meer vertrouwd maken met de boodschap van het Evangelie en uw hart blijvend openen voor de gelovigen die aan u worden toevertrouwd⁴.

Hierna wordt de openingsritus op de gebruikelijke wijze voortgezet:

SCHULDBELIJDENIS

HEER, ONTFERM U

EER AAN GOD IN DEN HOGE

GEBED

DIENST VAN HET WOORD op de gebruikelijke wijze

Het verdient aanbeveling dat de nieuwe pastoor het evangelie leest.

De homilie wordt gehouden door de deken.

Na de homilie volgt zoals te doen gebruikelijk de geloofsbelijdenis door allen samen.

VOORBEDE

Gecombineerd met de overdracht van de tekenen van het ambt als pastoor. Het is correcter wanneer de attributen eerst aan de deken worden aangereikt (hetzij door de hieronder genoemden, hetzij door de misdienaars die dit gewoon zijn te doen in de liturgie), daar de pastoor zijn taak behartigt weliswaar in de geloofsgemeenschap waarvoor hij is aangesteld, maar altijd vanuit de kerk. De formulering kan desgewenst aangepast worden.

Doopouders (en dopeling) - attributen van het doopsel:

Wij bidden voor alle jonge ouders die verblijd worden met de geboorte van hun kindje, dat ze vanuit hun verwondering om dit geschenk van het leven een bewuste stap zetten naar het geloof in God die de bron is van alle leven en liefde en dat ze hun kinderen laten dopen door de kerk en hen voorgaan in een christelijk leven. We bidden voor de pastoor: dat hij ons in zijn dooppastoraal inspireert en dat door zijn toedoen Gods volk in ons midden groeit in aantal en deugd. Laat ons bidden.

Vormelingen - Chrisma:

Wij bidden voor onszelf en voor alle opgroeiende jeugd in NN.: dat we het aandurven om als christenen in het leven te staan en te laten zien dat we in Jezus geloven. We bidden voor de pastoor: dat hij het vuur van Gods Geest brandend houdt in ons midden. Laat ons bidden.

Communicanten - missaal, kelk en pateen:

Wij bidden voor alle mensen: dat ze zich steeds welkom weten in de viering van de eucharistie. Dat ze graag met de pastoor meevieren in de kerk, zoals Jezus dat van ons heeft gevraagd. Voor de pastoor bidden we dat hij de liturgie zo verzorgt dat ze dient tot verheerlijking van God en tot heil van de parochianen. Laat ons bidden.

⁴ Zie voetnoot 3.

De koster of acoliet – de sleutel van het tabernakel:

Wij bidden voor allen die hier samen komen in de kerk, dat ze de eucharistie als bron en hoogtepunt van hun leven mogen ervaren. Dat Jezus het hart van hun leven mag zijn en dat ze Hem met geloof en eerbied mogen ontvangen in de heilige Communie. Voor de pastoor: dat hij in zijn leven, in zijn ambt en in de kerk het Allerheiligst Sacrament met geloof en eerbied bewaart en aanbidt en mensen rondom de Heer verzamelt om Gods lof te zingen en de heilige geheimen te vieren.

De diaken of lector - het Evangelieboek:

Wij bidden voor de pastoor, dat hij alle kansen krijgt het Evangelie te verkondigen en ons voor te gaan in geloof, hoop en liefde. Dat hij ons inspireert in catechese, in preken, in liturgie en in zijn zorg voor de geloofsgemeenschap. Dat hij vreugde en vrede mag vinden in zijn dienstwerk in onze parochie(s). Laat ons bidden.

Een acoliet - paarse biechtstola:

Wij bidden voor de pastoor: dat hij ons helpt te beseffen dat wij mensen tot heel wat in staat zijn, maar door onze fouten God en elkaar tekort doen, en dat wij mensen het bovenal moeten hebben van Gods liefde en zijn vergeving. Dat hij velen tot de Sacramenten van de kerk mag leiden. Laat ons bidden.

Een bruidspaar - witte stola:

Wij bidden voor alle mannen en vrouwen die samen een gezin willen stichten: dat ze het aandurven elkaar in het huwelijk trouw en liefde te beloven. Bidde we voor de pastoor en ook voor hen die namens de kerk met bruidsparen optrekken en hen begeleiden naar de dag van hun huwelijk: dat ze steeds het beste van zichzelf geven en hen in naam van de Heer aanmoedigen tot trouw. Laat ons bidden.

Vrijwilligers die de zieken bezoeken - Olie van de zieken:

We bidden voor allen die ziek zijn, of eenzaam en moedeloos. Voor hen voor wie het leven zwaar is geworden en voor hen die geen licht meer zien. Dat ze kracht kunnen putten uit hun geloof, dat ze mensen ontmoeten die hen dat geloof en vertrouwen aanreiken. Voor de pastoor bidden we dat hij hen bemoedigt in Jezus' Naam en bijzondere zorg draagt voor hen wier levenseinde nadert. Laat ons bidden.

Een lector of iemand anders zegt:

Wij bidden voor onze paus en de wereldkerk, voor onze bisschop en ons bisdom, voor onze nieuwe parochieherder en onze parochies. Wij bidden om roepingen tot het priesterschap. Wij bidden voor de intenties van onze stad, (ons dorp, de wijk) waarin we wonen en waarvoor we samen verantwoording dragen: dat Gods licht over ons allen mag schijnen. Laat ons bidden.

Misintenties, afsluitend gebed door de deken.

Deken: God, onze Vader, die ons in Jezus uw Zoon steeds nabij blijft, want in Hem zijn wij uw kinderen, uw eigen volk; verhoor onze gebeden en geef ons wat wij met vertrouwen vragen. Door Christus onze Heer.

Allen: Amen.

Op de gebruikelijke wijze wordt nu de Eucharistieviering vervolgd, waarin de deken vóór de zegen de nieuwe pastoor uitnodigt om de parochiegemeenschap met een kort woord toe te spreken.

Imprimatur: mgr. Frans Wiertz,
17 juni 2016

© 2016 Dienst Liturgie en Kerkmuziek
Bisdom Roermond

© Teksten voor zover overgenomen uit de liturgische boeken: Nationale Raad voor de Liturgie.